

DE REFORMATIE

WEEKBLAD TOT ONTWIKKELING VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

DIE UWE JEUGD VERNIEUWT ALS EENS ARENDS PSALM 103:5

Onder redactie van **Dr. K. Schilder, Dr. C. Tazelaar en Prof. Dr. J. Waterink**

Medewerkers: Dr. H. A. van Andel, Solo; Dr. R. E. van Arkel, Utrecht; Dr. Henry Beets, Grand Rapids; Dr. C. Bouma, 's Gravenhage; Dr. K. Fernhout, Vreeland; Prof. Dr. F. W. Grosbeide, Amsterdam; Prof. Dr. T. Hoekstra, Kampen; Dr. G. Keizer, De Steeg; Dr. B. A. Knoppers, Amsterdam; Dr. S. O. Los, 's Gravenhage; Dr. J. W. Marmelstein, Amsterdam; Dr. F. C. Meijster, Rotterdam; G. Meima, Groningen; Dr. D. Postma, Burgersdorp (Zuid-Afrika); Dr. A. Ringnalda, Soerabaja; Dr. J. C. Rullmann, Wassenaar; J. Strikwerda, Dokkum; Dr. J. Thijis, Zwolle; Dr. J. Veldkamp, Hilversum; Prof. Dr. D. H. Th. Vollenhoven, Amsterdam; Dr. J. de Vries, Tilburg; Dr. J. D. Wielenga, Franeker; Mr. J. A. de Wilde, 's Gravenhage.

Stukken voor de Redactie zende men aan den secretaris der Redactie:
Dr. C. TAZELAAR, 2e Const. Huygensstr. 77, Amsterdam.

Drukkers-Uitgevers:
OOSTERBAAN & LE COINTRE, Goes
Tel. No. 58 — Postrekening No. 36000.

Abonnement: f2.50 per halfjaar bij vooruitbetaling.
Voor 't Buitenland f7.50 en voor Ned.-Indië f6.— per jaar.
Advertentiën: 35 ct. p. regel. — Losse nummers f0.15.

INHOUD: Hoofdartikel: Het Koninkrijk des Geluks. I. — Uit de Schrift: Matth. 26:2. — Kerkelijk Leven. — Literatuur en Kunst. — Geestelijke Adviezen. — Uit het Politiek- en Sociaal Leven. — Populair Wetenschappelijke Schetsen. — Het Boek van de Week. — Uit de Historie. — Perschoon. — Kerknieuws.

HOOFDARTIKEL

Het Koninkrijk des Geluks.

I.

Het blijft nog altijd dure roeping voor den christen acht te geven op de teekenen der tijden.

Nieuwe tijden vragen van ons nieuwe oriëntering en opzichte van de geestelijke stroomingen.

Er stroomt echter niet veel tegenwoordig; het meeste is stilstand, water, vol drabbig bezinsel; de moerasdampen, die er uit opstijgen, zijn alles behalve welriekend.

Het zijn wateren des doods, hoe zouden ze leven en vruchtbaarheid kunnen brengen?

Als we ons oog richten op het zoeken en streven van den modernen mensch, dan blijkt het a-religieuze element bij hem sterk overwegend, maar diep uit zijn ongetroost hart komen toch altijd weer reactie-verschijnselen op; die kunnen hem zeer sterk den kant van zekere religieusiteit opdringen. De cultuur kweekt altijd behoefte aan cultus.

Daarom zien wij duizenden, die vervreemd zijn van de ware kennis van God, hun toevlucht zoeken bij onzinnig bijgeloof, bij allerlei ijdele en valsche droomen van menschen.

Zoo wordt het Pantheon der aanbidding herbouwd voor elk ijdel idool van wetenschap en kunst. Allerwege staan de altaren opgericht, die wierook en wijn vragen voor de „goden dezer eeuw“.

Zelden echter draagt zulk een altaar den naam van een bepaald mensch.

Want hoezeer het type mensch, de mensch als soort, verheerlijkt wordt, men is niet zoo royaal met de heiligenimbus om het hoofd van een sterfelijke, laat staan, dat men een naam van een mensch bijschrijft op de lijst der Olympische goden. De simulacra, waarvoor de wereld van nu zich buigt, vertoonen bijna nimmer persoonlijke, individuele gelaatstreken.

Tegenwoordig is er echter één altaar dat aan een bepaalden mensch is toegewijd, aan Krisnamurti, dien zijn verdwaalde volgelingen als „de nieuwe incarnatie van den Christus“ beschouwen. Misschien krijgt Gandhi het tweede. Lenin blijft buiten beschouwing. Zijn diviniseering is van ander allooi.

Het is mijn doel niet in deze artikelen een breede verhandeling voor u te houden over de dusgenaamde Orde van de Ster (in het Oosten), noch over de onbeduidende persoonlijkheid van Krisnamurti, den nieuwen „Messias“; evenmin wil ik met u een bezoek brengen aan het Sterkamp te Ommen.

Maar ik wil met u een blik slaan in het evangelie van dezen „profeet“, zooals hij het zelf beschreven heeft in zijn boek: „Het koninkrijk des geluks“.

De kennismaking daarmee verdiept ons inzicht in den nood der wereld, en laat ons de armoede zien van duizenden, die gretig hunkeren naar geluk, en dwaas genoeg zijn om het bij den leugenprofeet Alcyone (zoo luidt zijn Indische naam) te zoeken, en zich door zijn holle woorden een koninkrijk laten voortvoeren, waarin zij vrede zullen vinden.

Deze mensch getuigt van zichzelf: „Ik ben de bron die uw tuin voedt, o wereld, met de tranen van mijn ondervinding. Ik ben een welriekende bloem, die uw tuin siert, het glanspunt daarvan, het genot van uw hart. Vernielig het onkruid in uw tuin, o wereld, en houd uw hart zuiver en sterk, want daar alleen kan ik groeien. Stel geen slagboomen in den tuin van uw hart, o wereld, want bij beperking kwijn en sterf ik.“

Dit zegt een mensch, een heiden, uit Voor-Indië, dit zegt hij in een zoogenaamd christelijk land; zijn evangelie is naar den mensch, hij spreekt de woorden der menschen; hij is van beneden, daarom buigen de menschen van beneden zoo gedwee voor hem, en zijn zoo overvloedig met den wierook hunner bewondering.

De wereld van onzen tijd, vertegenwoordigd in den Sterorde-kring, is zeer in haar schik met deze „bron“, deze „bloem“, dit „glanspunt“, dit „genot van haar hart“. Wel ontbreken zelfs in de kringen dezer adepten de slagboomen niet, evenmin de beperkingen, waarop Krisnamurti doelde. Voor velen is deze zuivere bron wat troebel geworden; de bloem wat onwelriekend, het glanspunt wat verdoft.

Daarom staat de beursnoteering van dit hypermoderne artikel op de markt der culturele goederen reeds niet hoog meer.

Maar er is toch nog wel vraag naar.

Als men de geschriften van Krisnamurti aandachtig bestudeert, bemerkt men dat er één hoofdthema in is, dat telkens terugkeert: „het Koninkrijk des Geluks“.

Dit is dan ook de titel van zijn voornaamste werkje.

Die titel lokt den armen, vragensmoeden mensch van onzen tijd, die in weerwil van al zijn prachtig kunnen en kunnen, zich hopeloos arm en ongelukkig voelt, vredeloos en vreugdeloos.

Maar wee den dwaas, die heil van deze nieuwe leer verwacht!

Het koninkrijk des geluks is een zeepbel, die even opkleurt in glans, maar snel op den wind wegdrijft en bij de minste aanraking uiteenspat.

Dit koninkrijk zet zijn poorten wijd open voor de zoekers en strevers; het laat zijn gouden schijnsel vallen op de toegangswegen, maar zoodra een mensch er binnen wil gaan, slaan de poorten voor hem dicht; de lampen worden alle gedoofd; de stilte van den dood beklemmt den wachtende, op wiens kloppen niemand antwoordt.

Een oogenblik moge de lichteheveling bekoren, uit de verte gezien door de moede woestijnreizigers; begeerig strekken zij er de handen naar uit, maar hoe ze zich reppen, het beeld verdwijnt; onder deze palmen zal geen vermoede ooit rust of schaduw vinden, uit deze bron zal nimmer een aemachtige koele lufenis scheppen.

Maar het verschijnsel zelf blijft als symptoom belangrijk. We mogen het bij onze kennis van den geest dezer eeuw niet verwaarloosen.

F. C. M.

UIT DE SCHRIFT

Vrijwillig Lijden.

Gij weet, dat na twee dagen het Pascha is, en de Zoon des menschen zal overgeleverd worden, om gekruisigd te worden. — Matth. 26:2.

De Gemeente des Heeren beschouwt in dezen tijd wederom met geloovige aandacht den smartenweg, dien haar Heiland voor haar heeft betreden. Laat ze dan ook altijd weer oog hebben voor de volkomen vrijwilligheid, waarmede dat lijden werd ondergaan.

Van deze vrijwilligheid geeft Jezus zelf een ontroerend getuigenis in Zijne mededeeling aan de discipelen, dat Hij na twee dagen zal overgeleverd worden tot den kruisdood.

Wij zijn, door herhaald lezen, thans aan deze woorden gewend; maar het is toch aangrijpend, iemand met zooveel nauwkeurige voorwetenschap over zijn einde te hooren spreken. Na twee dagen gekruisigd; — tijd en wijze van sterven blijken Jezus met volkomen helderheid voor den geest te staan; en volgens andere mededeelingen wist

Hij ook allerlei gruwelijke bijzonderheden, die Zijn uitgang uit dit leven zouden vergezellen. Welk een lijden moet Hij, reeds vóór Zijn eigenlijk lijden, in de kennis van wat naderde hebben doorgemaakt. Want Jezus heeft dat alles niet slechts geweten en het toen uit Zijne gedachten gebannen, maar Hij heeft er met Zijne discipelen over gesproken. Hij heeft het in al zijn ijselijke bijzonderheden voor Zijn geest moeten stellen, en dus van te voren de zielsbenauwing ervan moeten doorleven.

De vraag rijst op, of dit nu noodig geweest is; of althans dit bange vóórlijden den Zoon des menschen niet had kunnen bespaard worden. Het eigenlijke lijden zou immers toch gekomen zijn, en waarlijk, — het is ook aldus groot genoeg geweest.

Ja, — het zou toch gekomen zijn; doch het had niet die rijk-vertroostende prediking gehad, die er nu van uitgaat; het had ons niet dien volkomen-vrijwilligen Zaligmaker geloond, dien het ons thans doet genieten.

Want Jezus moest Zijn lijden, — tijd en wijze ervan — vooruit weten, opdat Hij, — hoe vreemd het klinkt — het zou kunnen ontgaan. De Vader had Hem van te voren met alles, tot met den dag van Zijn dood toe, in kennis gesteld, — om Hem de mogelijkheid te geven Zich eraan te onttrekken; en om, wanneer Hij dit dan niet doet, onweersprekelijk aan den dag te doen treden, met welk eene volmaakt-vrijwillige liefde Christus Zijne ziel geeft tot een rantsoen voor velen.

„Na twee dagen“; — het biedt, voor een die weet, dat men hem grijpen en dooden wil, tijdsruimte genoeg om zich in veiligheid te stellen. Ook de Zoon des menschen kan Zijn vijanden nog ontgaan. Hij kan Zijn lijdenswerk nog uitstellen, om straks, na herwonnen bezinning en zielsrust, en na meer geoefend te zijn in gehoorzaamheid en zelfverloochening, opnieuw de bloedstade te naderen. Na twee dagen; — God geeft Hem nog alle kansen.

Maar nu komt ook uit, dat Christus de Zijnen vrijwillig liefheeft.

Want, terwijl Hij weet: — „na twee dagen“, treedt Hij geen stap terug; Hij aarzelt zelfs niet; integendeel, Hij treedt Zijn vijanden tegemoet; Hij zoekt het kruis. Wel verre van, dat het „na twee dagen“ Hem zou terughouden, is het Hem juist een reden om niet langer te toeven, doch Zich te begeven naar de plaats van Zijn lijden en sterven.

Zóó heeft Hij den kruisdood aanvaard. Die dood is Hem niet overkomen als aan een slachtoffer; maar Christus heeft wetend en willend dien dood als een daad volbracht, een daad van Zijne volmaakt-vrijwillige liefde en gehoorzaamheid.

Het is dit offer, dat de Vader begeert.

Met eene gedwongen, of in overrompeling afgenomen gave wordt Gods recht niet voldaan. Dat recht vraagt de offerande van een, die zegt: — „Zie, Ik kom om Uwen wil te doen, o God.“

En dit offer kan ook alleen het verslagen hart vertroosten.

Ja, voor dat hart is de Man van smarten altijd schoon; maar nooit schooner, dan wanneer Hij het verschijnt in het gewaad Zijner vrijwillige ontferming.

Laat Hij den schuldbewuste, den bidder om verzoening met God, die vaak in kleingeloof de groote genade der schuldontdelging niet durft aannemen, dan zóó tegemoet treden in deze lijdensweken. En laat deze zich dan eens afvragen, wat er in dien Jezus is, waarom hij zich niet geloovig, in leven en sterven, aan Hem zou toevertrouwen. Zou Christus nu minder bereidwillig zijn om zalig te maken, dan toen Hij den kruisweg opging?

En voorts beseffe de Christen hoe langer zoo meer den rijkdom der gewilligheid van zijn Zaligmaker.

Want wij zijn van nature onwillig.

En ook na herschepping zijn wij telkens wederstrevend, eigenwillig en wantrouwend. Er is nooit iets in ons, waarom wij zouden zalig worden.

En daarom ligt de oorzaak onzer zaligheid alleen, en blijft alleen liggen in dit ééne: — Hij

heeft het gewild. God was in Christus gereed, om ons te verlossen.

Hij heeft ons vrijwillig liefgehad.

„Ik zal U loven in eeuwigheid, omdat Gij het gedaan hebt.”

U.

v. A.

KERKELIJK LEVEN

De Catechese. I.

Van af het begin der Reformatie heeft de catechese der Kerk de aandacht gehad.

Dat Christus' Kerk een roeping heeft jegens haar gedoopte maar nog niet vol-groeide leden heeft men al dadelijk begrepen, toen deze Kerk voor de geweldige taak kwam zich geheel te reformeeren.

En nog steeds is het vraagstuk van de jeugd voor de Kerk een van de meest belangrijke problemen.

Dat er tientallen gedoopte jonge menschen aan de Kerk den rug toekeeren, werd nog onlangs door ons, met cijfers gestaafd, betoogd; dat voor de meest nabije toekomst de vraag, hoe de jeugd te binden, een van de allerbelangrijkste kwesties is voor de Kerk des Heeren, zal, meenen we, menigeen zien.

Ieder?

We zijn ten dezen niet zoo héél optimistisch.

Er heerscht, helaas, in meer dan één kring in dit opzicht een angstwekkende gerustheid, die misschien uit onbekendheid met de feiten, misschien ook uit een zekere zelfgenoegzaamheid in sommige gevallen, voortkomt.

Merkwaardige verschijnselen zijn er in dit verband te constateeren. Was het toevallig, dat dezen zomer op de synode te Arnhem de commissie, die over het vraagstuk van het Leerboek voor de Catechisaties had te rapporteeren, zoo eigenaardig verdeeld was, dat alle predikant-leden oordeelden, dat er verder niets meer door de synode in deze materie moest gedaan worden, terwijl de meerderheid van de ouderlingen-leden van meening was, dat er wel iets moest geschieden, en dit gevoelen dan ook in een minderheidsvoorstel uitdrukten?

Was dat toevallig? Of zou het kunnen zijn, dat deze ouderlingen-leden (waarbij twee onderwijs-mannen) de gevaren in dit geval beter zagen?

Zeker, we kunnen over de toestanden in heel veel kerken nog erg gerust zijn. Maar op meer dan één plaats hapert het.

En het kwaad begint altijd op een klein deeltje van het terrein.

Een appel, die rotten gaat, vertoont meestal eerst slechts een héél klein „beurs” plekje.

En juist, wanneer het kwaad nog maar „in het begin” is, moet het gestuit worden.

Waarneer we waarlijk niet willen zeggen, dat „het begin” ten opzichte van de gevaren voor onze jeugd en voor de catechisatie thans nog in het stadium van „het héél kleine” is.

Er openbaren zich op méér dan één plaats reeds symptomen van een dreigend gevaar.

Op meer dan één plaats valt de klacht te beluisteren, dat de jonge menschen voor de catechisatie zoo weinig „leeren”. Neen, dat ligt waarlijk niet aan den predikant. Maar het is nu eenmaal bij veel jonge menschen „usance”, dat ze zich voor de catechisatie niet druk maken.

Het gevolg laat zich op onderscheiden wijze gevoelen. Hoe vaak hoort men niet klagen, dat het zoo moeilijk is, om waarlijk goed onderlegde ambtsdragers te vinden in de Kerk van Christus? Hoe dikwijls blijkt het niet, dat men veel meer en veel beter geschikte „leden voor een Commissie van Beheer” kan vinden, dan ouderlingen en diakenen?

En nu hebben we zeker niet te zeggen, dat deze klacht ook mede veroorzaakt wordt doordien zoo vele van onze jonge menschen zich afzijdig houden van de jongelingsvereniging en daarvoor van de knapen-vergadering.

Maar voor de Kerk gaat de catechese voorop. En desnoods moet (in een plaats b.v. waar een J. V. ontbreekt) een jonge man uitsluitend op de catechisatie zóóver gebracht kunnen worden, dat hij straks een wel onderlegd ambtsdrager kan zijn.

De primaire en onmiddellijke roeping der Kerk ligt op het terrein van het onderricht, dat aan hare gedoopte leden wordt gegeven.

En ten opzichte der catechese moet vooral in onzen tijd het inzicht worden verdiept en verbreed.

Vragen van onderscheiden aard doen zich voor bij onze catechetische practijk.

Maar ook onze theoretische beschouwing behoeft op méér dan één plaats een nadere fundering.

De vragen naar het recht, de methode, het doel en het karakter der catechese moeten telkens weer onze aandacht hebben.

En dat te meer, daar er ten opzichte van de catechese allerlei nieuwe opvattingen zich baan breken.

Merkwaardig is daarbij, dat veel van deze nieuwe opvattingen eenige verwantschap vertoonen met oude dwalingen.

De vraag of het mogelijk is de religie te doceeren, te onderrichten, had in de jaren sinds 1900 speciaal de aandacht.

Intusschen is deze vraag op zichzelf reeds oud. In allerlei mystieke kringen werd ze opgeworpen, en... beantwoord. Daar, waar valsche lijdelijkheid het leven en de levensbeschouwing beheerscht, moet men wel komen met de leer, dat het „van buiten leeren” op „de leering” niets helpt. Immers men maakt dan van de jonge menschen, zoo zegt men, niets dan letterknechten; wat ze weten is maar „verstandswerk”, geen „harte-werk”; de genade moet toch immers „van binnen beginnen” en niet „buiten-af”.

Feitelijk stelt men hier ongeveer precies zóó het antwoord, als zulks geschiedde op een vergadering van de „Freunde der Christlichen Welt” in Eisenach in het jaar 1900.

Daar werd opzettelijk de vraag „ist Religion lehrbar?” (d.i. is religie te onderwijzen) besproken.

Verschillende van de inleiders beantwoordden deze vraag ontkennend. Immers, zoo zeiden ze, als we de kinderen onderwijzen „in de religie”, dan onderwijzen we een bepaalde religie, dan leeren ze allerlei begrippen, allerlei woorden en zinnen; maar dat alles is nog geen religie. Immers religie gaat boven dat alles uit, zoo betoogde men. Religie is een gesteldheid van het hart, die niet te leeren is. En wanneer we dan „het christendom” aan een kind leeren, zoo voegde een ander aan dit betoog toe, waarom hebben we dan het recht om te zeggen, dat het juist het Christendom is, dat bijzonder religieus, bijzonder godsdienstig maakt?

Al zouden ze ook deze laatste vraag niet stellen, de mystieken met hun in twijfel trekken van het nut der catechisatie, hooren in de moderne opvatting van de eerstgenoemde stellingen van Eisenach, toch wel veel bekende klanken.

Maar er werden ook andere stemmen vernomen over het thema van Eisenach; al was het dan niet op het congres zelf, daarna werden er dingen gezegd, die precies het omgekeerde van de Eisenacher opvattingen betekenden.

Wellicht is ten dezen niemand zoo consequent geweest als de Bonner hoogleraar Richard Kabisch, die het onomwonden uitsprak, dat religie wél is te leeren.

Immers, zoo betoogde hij, religie is een zaak van begrippen, van gevoelens en van wilsdaden. Welnu, voorstellingen kan ik leeren kennen en daardoor ook begrippen. Gevoelens kan ik ook onderwijzen; en omdat — zoo zegt hij — wilshandelingen uit gevoelens voortkomen, kan ik ook het willen onderrichten.

Het is duidelijk, dat hier behalve een principiële misvatting, ook een psychologische dwaling naar voren komt.

Princiëel gaat Kabisch fout, dat boezemt ons hier het meeste belang in.

Het is wel waar, dat hij, die religieus leeft en die God dient, zekere religieuze begrippen, zekere godsdienstige kennis heeft; ook is het waar, dat hij gevoelt in religieusen zin, en dat hij als mensch, die God dient, ook wil en handelt — maar dat alles betekent niet, dat dit een kennen, een begrippen, een gevoelen en een willen is van dezelfde orde en denzelfden zin als het gewone kennen, begrippen, gevoelens en willen.

Daar ligt juist het moeilijke.

De religie is anders van aard dan welke normale of alledaagsche psychische functie ook. Er ligt achter het religieus-beleven het onmiddellijk weten, dat dit het andere is; dat hier een zeer bijzonder beleven gaande is. Ja sterker. De christen — en we handelen toch immers over ons christelijk geloof? — de christen weet, dat de waarachtige religie, ten feite, alleen daar mogelijk is, waar ons denken en ons kennen, ons gevoelen en ons willen dóórgeloken is, ómgezet is. En is dat zoo, dan is voor hem de vraag, of de religie in hetzelfde „vlak” ligt als de gewone psychische „Erlebnisse” (belevingen) meteen beantwoord. Religie, het dienen van God, het gebonden zijn aan den Schepper, is anders dan het „gewone”, dat te leeren en te doceren is.

En zoo heeft de vraag, of religie te onderwijzen is, ook onze belangstelling.

Want wij erkennen eenzijdig, dat er geen enkele weg was om God te dienen naar Zijn Woord en Hem lief te hebben met heel het hart, indien er niet ware de weg der wedergeboorte.

En de wedergeboorte is Gods werk.

Het geloof is Gods gave.

Zoo schijnt het, dat de „mystieken” en de modernien van Eisenach beiden gelijk hebben.

Maar en mysticisme en modernisme zijn eenzijdig en dus onwaar.

Want is het geloof een gave Gods, het geloof is ook uit het gehoor.

En dan... de catechisatie is een Dienst des Woords voor de gedoopte kinderen en jonge lieden.

Maar dat zijn de verbondskinderen.

En wel verre van te zeggen, dat het uiterlijke onderwijs „voldoende” zou zijn, of wel, dat het de jonge menschen zou moeten „redden”, erkennen we ten volle, dat het beginsel van het heil en dat de oorsprong van het geloof onzer kinderen ligt in het werk des Geestes, in het werk van den Verbondsgod in de harten der kinderen.

Doch onze God, die steeds middellijk werkt, onze God, die door „onderzoek der Schriften” „het leven” doet vinden, onze God, die het Woord zelf geeft in den mond van Zijn Zoon om de kinderen des Verbonds den weg te wijzen, wil door middel van het onderwijs der Kerk, die Kerk zelve bouwen. Want het geloof wordt middellijk gewerkt; en het ontvangt middellijk inhoud.

Zoo moet dus de vraag, of religie te onderrichten is, worden beantwoord tegelijk met „ja” en met „neen”.

J. W.

(Wordt vervolgd.)

Aanval.

Een van de meest bange verschijnselen voor het geestelijk leven van onzen tijd is dit, dat we telkens weer den aanval tegen de ons heilige beginselen ondernomen zien door hen, met wie we wonen in eenzelfde geestelijk huis.

We zijn o zoo verdraagzaam tegenwoordig.

We passen op, niemand pijn te doen.

Zoo heet het althans in menigen kring.

Alleen maar, die arme beginselen krijgen slag op slag.

Vlak in het gezicht.

En als men het dan voor die beginselen opneemt, dan heet men „een moderne Siegfried”.

Siegfried trok er op uit om den draak te doden.

Maar Siegfried is een figuur uit de sage.

Hadden we in onzen tijd maar wat meer echte, beginsel-vaste strijders — reële menschen; géén sage-helden.

We hebben die zoo noodig.

„Voor „feiten” verwijzen we naar de „Perschouw” in dit nummer.

We dachten het met onze scholen gewonnen te hebben.

Is het waar dat „Jeschurun” „vet” is geworden? Soms vreezen we.

Laten we God danken, dat we nog zoo vele trouwe en beginselvaste onderwijzers en onderwijzeressen hebben. Ook, naar we meenen, onder de jongeren.

Maar laten onze besturen toch waken!

En laten onze onderwijs-menschen op elkaar toezien.

Want vijanden te dulden in het eigen kamp, betekent het begin van de nederlaag.

J. W.

LITERATUUR EN KUNST

Aanteekeningen over Kunst.

(Met dit artikel introduceeren we bij onze lezers weder een nieuwen medewerker, den heer G. W. Knap, leeraar aan het Ger. Gymnasium te Amsterdam. Red.)

I.

Op het terrein der kunst vragen verschillende problemen onze aandacht. Voor het meereendeel echter zijn ze moeilijk op te lossen.

De belijder van den Christus in 't bijzonder, wordt telkens voor eene moeilijke keuze gesteld.

Op vele vragen moet hij het antwoord schuldig blijven.

Hij vergenoegt zich dan met zich afzijdig te houden, zonder in te zien dat daarin eene groote tekortkoming is gelegen. Erger nog prijzen sommigen onverschilligheid in zaken van kunst als een deugd aan.

Niemand onzer zal nochtans betwisten, dat de kunst is eene oorspronkelijke gave, door God den mensch van den beginne af geschonken.

Maar hoe geheel anders stelt hij zich tegenover die gave in de praktijk van het leven.

In zeker opzicht, hoewel wij onverschilligheid in deze geenszins willen goed praten, is het ver-gevelijk door het feit dat de kunst meer en meer een wereldsch karakter heeft aangenomen of beter gezegd, een zondig vermaak is geworden.

Gaarne geven we toe dat de kunst ook eene bestemming vindt in het verschaffen van gepaste genoegen en afleiding, dit neemt niet weg dat daarin haar doel niet wordt gevonden.

We onderscheiden de kunst in verschillende graden van waarde.

Uit hoofde harer „hoogere roeping” stelt zij ons eischen en verlangt zij vóór alles liefde en toewijding, maar ook inspanning tot begrippen.

Zij bezit evenwel eene gevaarlijke keerzijde, want ook lagere gevoelens en hartstochten weet zij op te wekken, den hoogmoed te prikkelen en de ijdelheid te streelen; kortom alle tendenzen die in het

streven li-

zelf verbe-

Om aa-

tegenmoet

naars, —

gereed, d-

gedreven.

Kunsten-

ping vers-

immer ee-

die van g-

kommerv-

De wa-

nimmer z-

te behag-

Dikwijls

tus te zij-

ging Zij-

De ku-

den in v-

schijnt ni-

gen en v-

steitelijk

hevene, s-

tegenmoet

waarmed-

gaat zij i-

In die

deren lof-

andere g-

bruiken,

wij ze me-

en onmis-

Stel de

en vorm-

steloos v-

daardoor

Ook in

eene ta-

belangrij-

Huisra-

de eische

huiselijke

middelen.

ons ten

goeddeels

nigen aa-

Nu me-

den, die

post ge-

eenvoudi-

waren k-

ontplooi-

zijn met

echter i-

In het

staat de

een sub-

gepaard

Zijn w

deel te

van deze

Versc-

en tot v-

Zoo m

ontwikke-

dan zich

De we

en daar

genoeg.

Noodig

reld iets

Wat d

verwerpe

grond.

De be

adaequa-

Niettemi-

correlatie

De we

is, dan

mede de

behoeft

Kenne

wensch

halen de

Zeg

dan we

op. Wan

eigenlijk

der kun

zoo op

buiten

heid mi

Ook v

Wie a

voelens

is een

dwonger

ook bev

We h

zonde. A

ook aan

Daaro

„zich als

tegenove

Een

Gén